

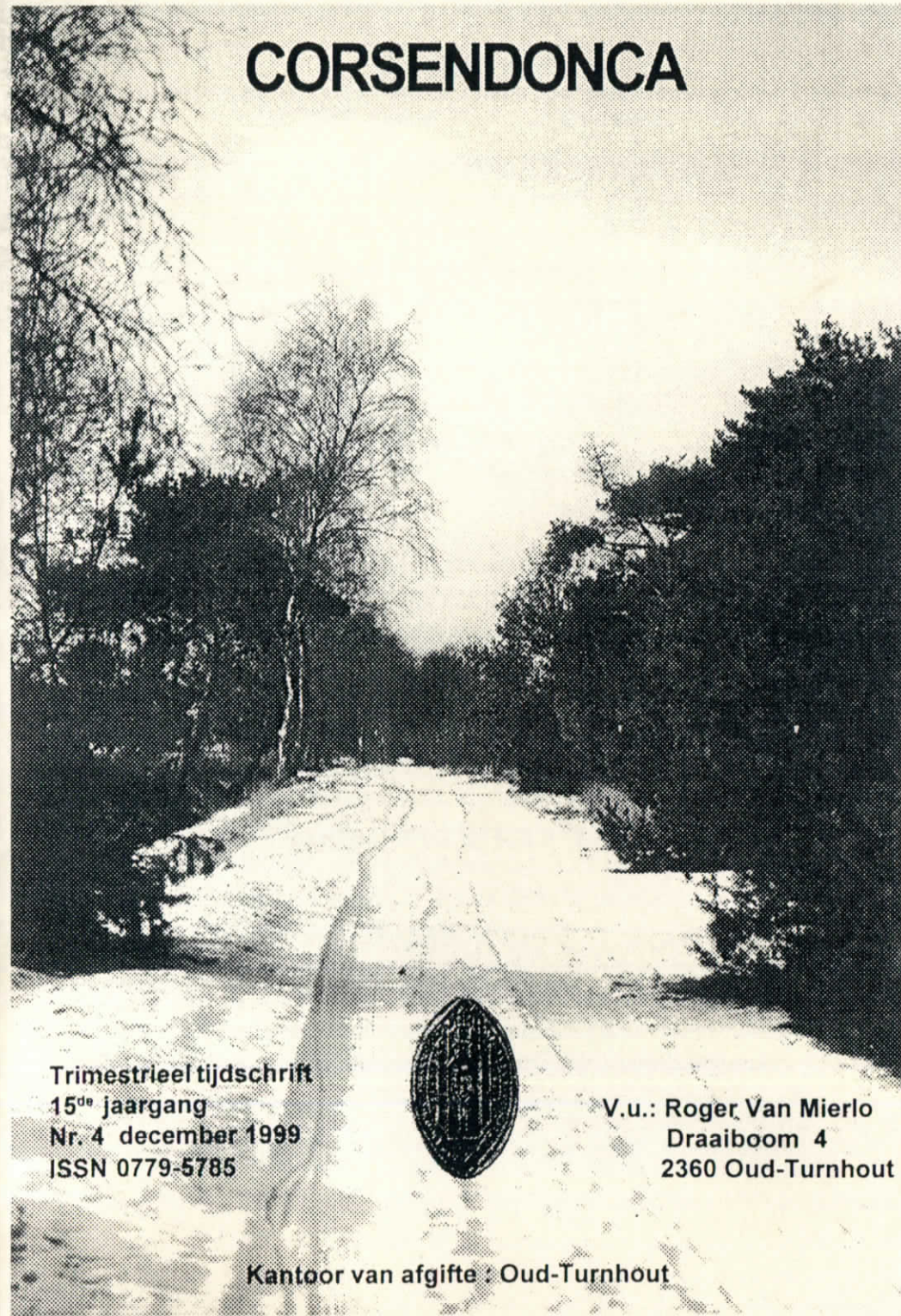
Corsendonk bier

Pater zacht en donker

Agnus pittig en blond

CORSENDONCA

Trimestrieel tijdschrift
15de jaargang
Nr. 4 december 1999
ISSN 0779-5785

V.u.: Roger Van Mierlo
Draaiboom 4
2360 Oud-Turnhout

Kantoor van afgifte : Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTA RIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/45.01.01

VERZEKERINGSKANTOOR

JAN AERTS

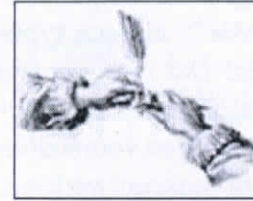
ALLE VERZEKERINGEN

St. Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.30.92

© **CORSENDONCA** : Alle artikels overgenomen uit ons driemaandelijks tijdschrift moeten de vermelding "Uit *Corsendonca*" dragen, met de jaargang, nummer, pagina en de naam van de auteur.

Omslagillustratie : Winter in de Liereman, december 1998 (foto Wim van Hout)

CORSENDONCA

Voorwoord

In de decembermaand valt traditioneel het laatste nummer van "*Corsendonca*" in de brievenbus. En ook in 1999 wordt de planning gerespecteerd. Een flinke pluim voor hoofdredacteur Roger Van Mierlo die er een punt van eer van maakt om ons ledenblad tijdig te laten verschijnen!

Het afgelopen jaar is er door onze heemkundekring bijzonder hard gewerkt. We zijn dit jaar niet zo vaak naar buiten getreden, maar achter de schermen werd er hard gewerkt aan verschillende projecten.

Uiteraard hebben we een prioriteit gegeven aan het "*Kunst- en heemmuseum Het Hofke van Chantraine*", waarbij "*Corsendonca*" een voortrekkersrol vervult. En onze inspanningen zijn aardig beloond geworden! In februari verkreeg ons project een subsidietoelage van de Koning Boudewijnstichting van 250.000 BEF. Daarmee was de opdracht uiteraard niet vervuld, maar deze erkenning was een hart onder de riem om aan het project verder te werken. En dat hebben we tijdens de afgelopen maanden ook gedaan. Samen met onze partners en het studiebureau *M in O* (Monument in Oprichting) hebben we een conceptnota opgesteld om mee te dingen naar een tweede projectsubsidie bij de Koning Boudewijnstichting in haar campagne: "musea en publiekswerking". Het ontwerp viel – terecht – in de smaak van de jury, want weerom kreeg ons project een subsidie toegekend. Deze keer ging het om 600.000 BEF en was het weerom het maximumbedrag dat toegekend werd, waarop we aanspraak mogen maken.

Maar er is nog meer. In 2000 start de Koning Boudewijnstichting met een campagne rond de werking van heem- en

volkskundige musea. Tijdens deze campagne zal het "Kunst- en heemmuseum Het Hofke van Chantraine" als een typevoorbeeld voor gans Vlaanderen fungeren! Dat is zeker een extra erkenning waar we terecht fier op zijn! Reeds op 2 december e.k. zal "Corsendonca" het project mogen voorstellen op de tweede rondetafelconferentie omtrent museumwerking, die door de KBS georganiseerd wordt i.s.m. met de Vlaamse overheid.

Alhoewel het museumproject al heel wat van onze energie heeft opgeslorpt, werd er ook aan andere initiatieven ijverig doorgevoerd. 2000 is niet alleen het laatste jaar van het millennium en een symbolisch jaar, maar volgend jaar viert "Corsendonca" haar 20-jarig bestaan. En we hebben een feestprogramma opgesteld om "u" tegen te zeggen! Onze vereniging wil er voor zorgen dat dit speciale jaar niet onopgemerkt voorbij zal gaan. Het volledige programma zullen we kenbaar maken in het volgende nummer van ons tijdschrift: we houden er nog even de spanning en de verrassing in!

In ieder geval zal 2000 een boeiend jaar worden, waarbij het meer dan de moeite zal zijn om lid te blijven van "Corsendonca". Door het minieme bedrag van 250 BEF over te schrijven op rekening nummer 001-1085134-71 van Heemkundekring Corsendonca, Dorp 31 te 2360 Oud-Turnhout, blijft u ook in het nieuwe jaar lid van onze vereniging en steunt u onze werking.

Wij wensen u alvast prettige feestdagen toe en een gelukkig 2000.

Wim van Hout
voorzitter

KONING BOUDEWIJNSTICHTING

De heer Wim VAN HOUT
Voorzitter van Heemkundekring Corsendonca
Polderstraat 30

2360 OUD-TURNHOUT

TV/EV/ND/99.262/J11.12

Brussel, 24 september 1999

Mijnheer de voorzitter,

Betref: Campagne Museum en Samenleving - tweede fase
"Kunst- en Heemmuseum Het Hofke van Chantraine"

In het kader van bovenvermelde campagne heeft u in augustus jl. een rapport ingediend.

Bij de jurering werden de overwegingen voor de selectie, vermeld in de projectoproep, als uitgangspunt gehanteerd en werd rekening gehouden met de vooruitgang die het project gemaakt heeft sinds de toekenning van de adviesbeurs in januari jl. Daarnaast werd bij de beoordeling vooral gefocust op de uitzonderlijke waarde van het project en de mate van zekerheid dat het tot een goed einde wordt gebracht.

Met genoegen kan ik u meedelen dat uw projectvoorstel door de Jury werd geselecteerd en in aanmerking komt voor een financiële ondersteuning van 600.000 F. Het budget dient aangewend te worden voor verdere conceptontwikkeling met nadruk op netwerkvorming.

Als bijlage vindt u de lijst van de geselecteerde projecten.

U zal spoedig gecontacteerd worden voor verder overleg. De afspraken zullen aansluitend in een overeenkomst geformaliseerd worden.

Overtuigd van een goede samenwerking verblijf ik inmiddels,

met de meeste hoogachting,

Tinne VANDENSANDE
Oprachthouder

Campagne Museum en Samenleving

Overzicht van de geselecteerde projecten in de tweede campagnefase

Provincie Antwerpen

Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven, Antwerpen
De maatschappelijke rol van het AMVC. Zelfbevraging en visieontwikkeling
Externe advisering en overleg omtrent positionering

Museum Plantin-Moretus, Antwerpen
Cultuurwijzigingen door nieuwe informatiedragers: van Informatieverspreiding via de boekdrukkunst en het internet/cd-rom naar een nieuwe cultuurparticipatie van de museumbezoekers
Ontwikkeling van een programma rond digitaal letterontwerp en advisering rond het aanschouwelijk maken van de culturele betekenis van de oude en nieuwe informatiedragers

Museum van Hedendaagse Kunst, Antwerpen
Volwassenen interactief gidsen in een kunstmuseum: ontwikkeling van een methodiek
Procesontwikkeling en vormingsactiviteiten

Het Convent v.z.w., Hoogstraten
De ontsluiting van begijnhoven en hun musea: coördinatie en stimuleren van samenwerkingsverbanden
Netwerkontwikkeling en uitwerking van een doordachte ontsluitingsvisie

**Joods Museum van Deportatie en Verzet, Mechelen
en Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk, Willebroek**
Koepelstructuur Breendonk - Dossin
Verdieping ontsluitingsconcept

Kunst- en heemmuseum Corsondonca, Oud-Turnhout
Kunst- en Heemmuseum Het Hofke van Chantraine
Netwerkontwikkeling en verruiming van de 'museale' aanpak

Provincie Oost-Vlaanderen

Museum voor Schone Kunsten, Gent
Buurt- en wijkontwikkeling door het museum: via culturele bemiddelaars naar samenwerking met allochtonen en kansarmen
Ontwikkeling van een pilootproject

Museumconsulentschap Oost-Vlaanderen
Naar een structurele samenwerking tussen onderwijs en musea via het integreren van werken met musea in de lerarenopleiding
Ontwikkeling van een pilootproject

Provincie Vlaams-Brabant

Stedelijk Museum Vander Kelen-Mertens, Leuven
Maakt U Samen Eens Uw Museum
Depotontsluiting

Freinetschool, Leuven
Het Verhalenhuis
Concretisering van het samenwerkingsverband, specifieke advisering en communicatie

Stedelijk Museum en Archief Het Toreke, Tienen
Remains of the days. Het Toreke registreert verhalen
Ontwikkeling knowhow, methodiek en uitwisseling i.s.m. Stedelijke Musea Kortrijk

Provincie West-Vlaanderen

Stedelijke Musea, Kortrijk
Orale geschiedenis in de Stedelijke Musea Kortrijk
Ontwikkeling knowhow, methodiek en uitwisseling i.s.m. Het Toreke Tienen

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Brussel
Een denkbeeldig museum – Over het gebruik van een permanente verzameling
Uitwerken scenario en vormingsactiviteiten

Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Brussel
Meester te leen
Ontwikkeling museumpakketten

Filmmuseum v.z.w., Brussel
Verbeelding in context
Uitbouw netwerk met andere stedelijke groepen

Heemkundekring "Corsendonca" v.z.w.

nodigt u uit op de

STATUTAIRE ALGEMENE LEDENVERGADERING

Deze vergadering gaat door in De Heischuur te Oosthoven op **donderdag 6 januari 2000 om 20 uur.**

Agenda:

- activiteitenverslag 1999
- financieel verslag 1999
- verslag door de commissarissen voor 1999
- kwijting te verlenen aan de beheerders en commissarissen over het jaar 1999
- aanduiding van twee commissarissen voor het jaar 2000
- begroting 2000
- planning 2000
- Vaststellen van het lidgeld voor 2001
- varia

de secretaris,
Rudy Cornelis

de voorzitter,
Wim van Hout

Het heemmuseum

Elk einde is een nieuw begin!

1. Inleiding

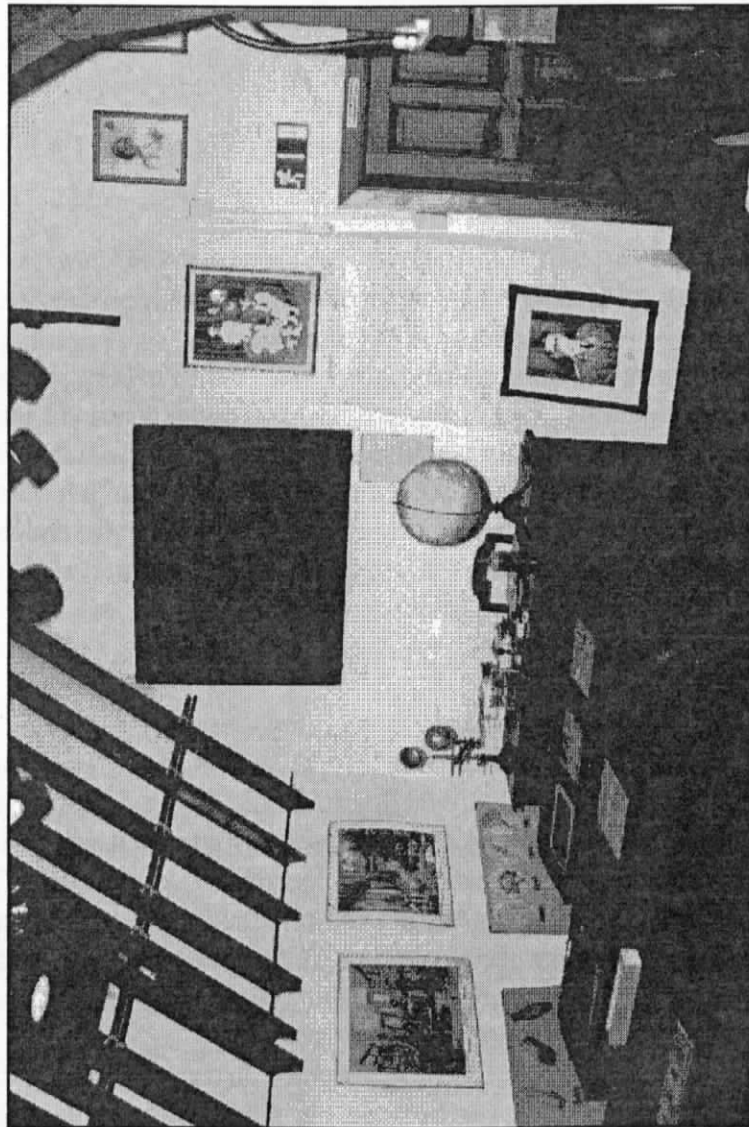
Naast 1980 is ook 1988 een belangrijk jaar voor "Corsendonca". In het eerste jaar wordt onze vereniging opgericht, tijdens het tweede wordt het heemmuseum geopend.

Gedurende de eerste acht jaren van haar bestaan, is de heemkundekring haast uitsluitend naar buiten gekomen via haar publicaties. Binnen de vereniging groeide echter de behoefte om toch iets meer te betekenen dan enkel maar een papieren neerslag van onderzoekswerk. Zoals in verschillende andere heemkringen kwam het verlangen naar boven om te werken aan en rond een heemmuseum.

2. Het begin

In april 1988 was het dan zover: het Oud-Turnhoutse heemmuseum werd plechtig geopend. In de Gazet van Antwerpen van 19 april 1988 lezen we hieromtrent onder de subtitel "Documentatiecentrum en leerschool voor de jeugd": "Op de zolderverdieping van het gemeentehuis te Oud-Turnhout heeft de plaatselijke heemkundekring Corsendonca een museum ingericht, dat door burgemeester Jan Nuyts, in aanwezigheid van een 60-tal personen, geopend werd.

Vooraf verwelkomde de burgemeester de aanwezigen in de raadszaal en schetste bondig de geschiedenis van de heemkundekring, die op 18 september 1980 door enkele mensen werd opgericht. Hij loofde de werking en de activiteiten van

De sfeer in een klaslokaal uit "De tijd van toen".

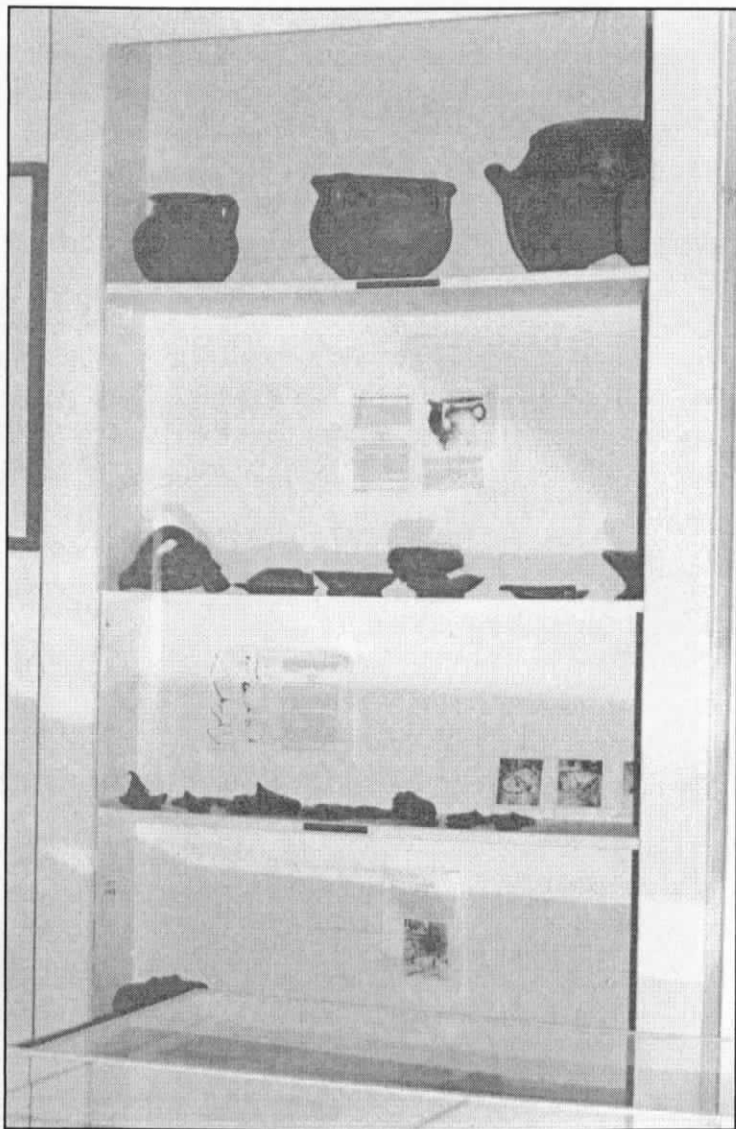
Corsendonca die hij met veel belangstelling gevolgd heeft. Het gemeentebestuur verleende dan ook graag zijn medewerking, toen de kring vroeg om een deel van het gemeentehuis als museum te mogen inrichten.

Voorzitter Hugo Miguët noemde zich een gelukkig man, omdat de kring in een aangepaste ruimte het museum kon inrichten. De belangstelling en de medewerking die de Oud-Turnhoutse bevolking telkens bij de activiteiten vertoonde, betekende een grote ruggesteun bij het verwezenlijken van één van de belangrijkste doelstellingen, n.l. een heemkundemuseum te openen in de gemeente. Al was Oud-Turnhout in hoofdzaak een agrarische gemeente, al heeft het geen echt industrieel verleden en mist de kring de typische voorwerpen hieraan verbonden, toch groeide geleidelijk een rijk patrimonium, meer en meer drong zich een ruimte op om de voorwerpen in op te bergen en tentoon te stellen.

Corsendonca wil nu van het museum een levend en dynamisch museum maken, waarvan de verzameling steeds aangroeit en regelmatig vernieuwd wordt. Het wil een documentatiecentrum voor de heemkundigen zijn, een levende band met het voorgeslacht, een leerschool voor de jeugd."

3. Een museumopenhouden is moeilijker dan gedacht

Het Oud-Turnhoutse heemmuseum is erg ambitieus begonnen. In een korte tijd werden er enkele belangrijke thema's uitgekozen, die behoorlijk werden uitgebouwd. In de museumgids uit 1989 wordt er een mooi beeld geschetst van het museum. "Met oude schoolbanken, bord en lessenaar werd een klaslokaal opgebouwd in de stijl en de sfeer van toen. Wandkaarten, platen en nog meer oude schoolattributen, telraam en inktpot, roepen opnieuw de school van weleer voor de geest.

Bodemvondsten in Oud-Turnhout.

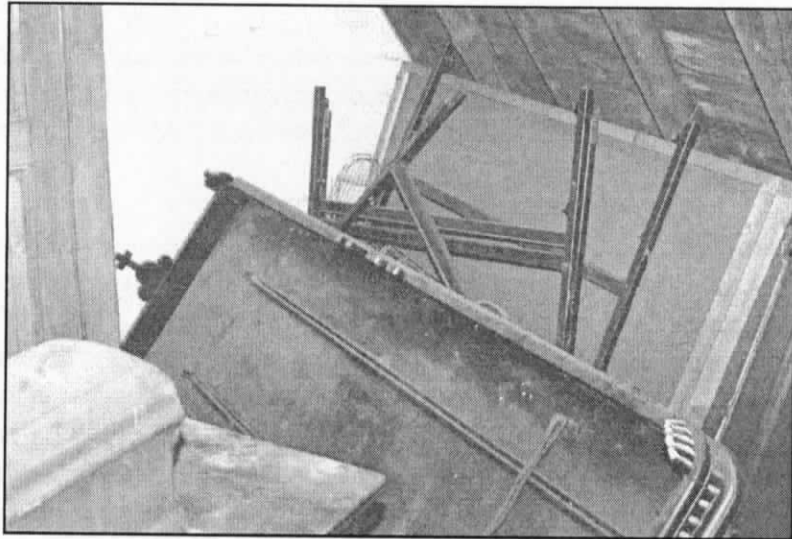
Ook de bodemvondsten in Oud-Turnhout worden tentoongesteld. Stenen artefacten uit de prehistorie, potscherven en reconstructies van potten, schoenresten uit de Middeleeuwen krijgen hier een plaats.

De heemkundekring heeft een merkwaardige verzameling kleiaarden pijpenresten, die een overzicht geven van de diverse vormen vanaf 1600 tot het begin van de 20ste eeuw.

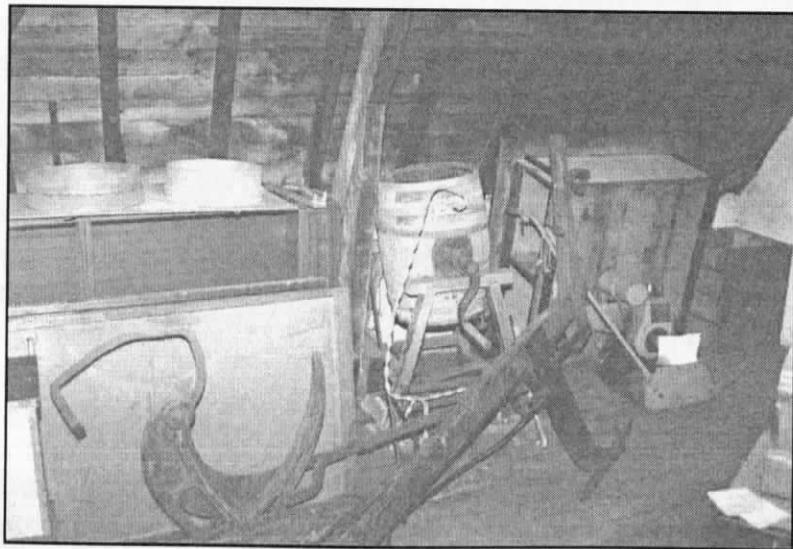
Geregeld worden tentoonstellingen opgebouwd rond wisselende thema's. Zo staat er nu een verzameling landbouwalaam opgesteld. Voor wie op zoek is naar zijn familiewortels en interesse heeft voor familiekunde, heeft de vereniging een tentoonstelling opgezet van de gebundelde kopies van de parochieregisters. Ze kunnen in het heemmuseum geraadpleegd worden."

Ondanks alle goede bedoelingen bleek het runnen van een heemmuseum moeilijker dan oorspronkelijk gedacht. Nieuwe thematentoonstellingen opzetten is nu eenmaal gemakkelijker gezegd dan gedaan. Er werden er dan ook niet veel nieuwe uitgewerkt. Enkel de thematentoonstelling rond Leo Op de Beek bracht een vernieuwing in het museum.

Doordat er niet veel nieuwe thema's werden voorgesteld, nam het bezoekersaantal sterk af. De jaarlijkse ontvangst van de nieuwe inwoners en de gelegenhedenbezoekers tijdens de jaarlijkse kermissen konden nog wel het jaartotaal van de bezoekers opkrikken, maar gedurende de overige openingsperiodes was het bezoekersaantal erg gereduceerd, wat niet aangenaam is voor de vrijwilligers die het museum toch maar moeten openhouden. Bovendien bevatte het heemmuseum ook nog typische items die in andere, gelijkaardige musea in buurt worden tentoongesteld.

Slechts nadat een gedeelte van de achterste zolder ontruimd was, kon er een foto gemaakt worden van de bestaande reserve.

4. Het einde van een heemmuseum is een nieuw begin!

De aandacht voor het museum was de afgelopen jaren dan ook danig gedaald. Het zou moeilijk, zo niet onmogelijk geweest zijn om op dezelfde plaats een verantwoord heemmuseum uit te bouwen.

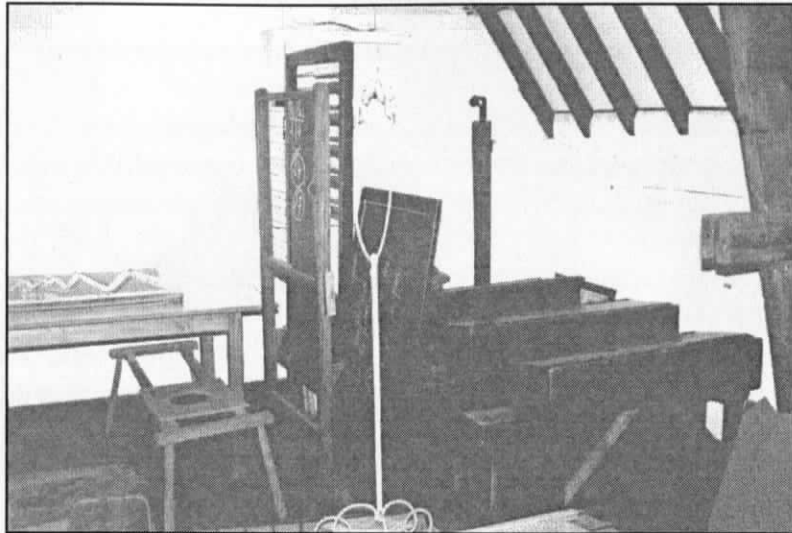
Om alle inspanningen die in het verleden door de kring werden geleverd niet teniet te laten gaan, werd het duidelijk dat er op een andere en een meer professionele manier gewerkt zou moeten worden. Dit is was oorspronkelijk het idee om met een nieuw project te starten.

In dit en de vorige nummers hebben we al heel wat aandacht besteed aan het museumproject, zodat we hier niet verder in hoeven te gaan op het wordingsproces.

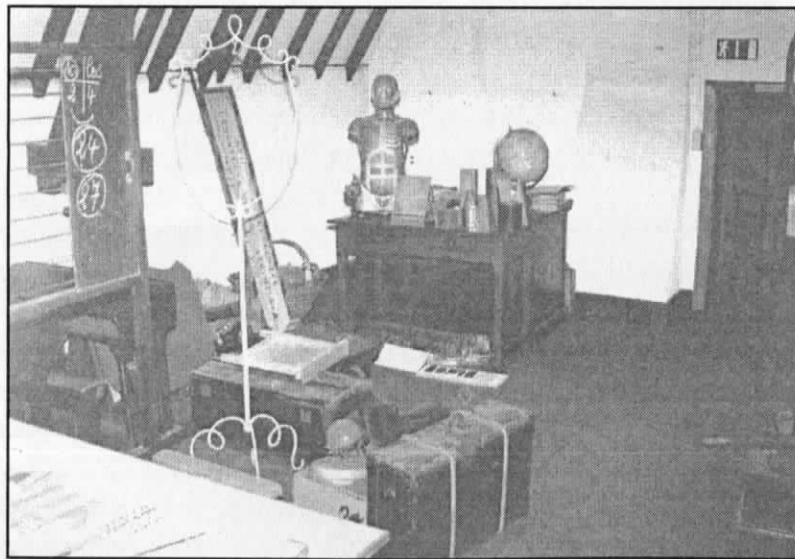
Ondertussen wordt er al hard gewerkt aan de realisatie van het museumproject "Het Hofke van Chantraine". Voor "Corsendonca" houdt dit niet alleen de onderhandelingen met de overige partners in, maar ook de afbouw van het huidige heemmuseum. Immers de heemkundige museumcollectie zal ingebracht worden in het nieuwe project.

"Corsendonca" is, net zoals heel wat andere heemmusea, niet in de mogelijkheid geweest om haar eigen collectie op een gedegen manier te inventariseren en te conserveren.

Bewaren alleen is niet voldoende. Ook de klimatologische omstandigheden van de tentoongestelde collectie én deze van de reserve zijn bijzonder belangrijk. De zolder van het oude gemeentehuis bood door de afwezigheid van een goede verwarming en stofvrije rekken en kasten, zeker geen goed onderkomen voor onze museumcollectie. In de conceptnota van

Kleinere deelthema's vinden ook hun aanzet. Zo bezit onze kring een aantal religieuze voorwerpen en gebruiksvoorwerpen die een eigen geheel vormen.

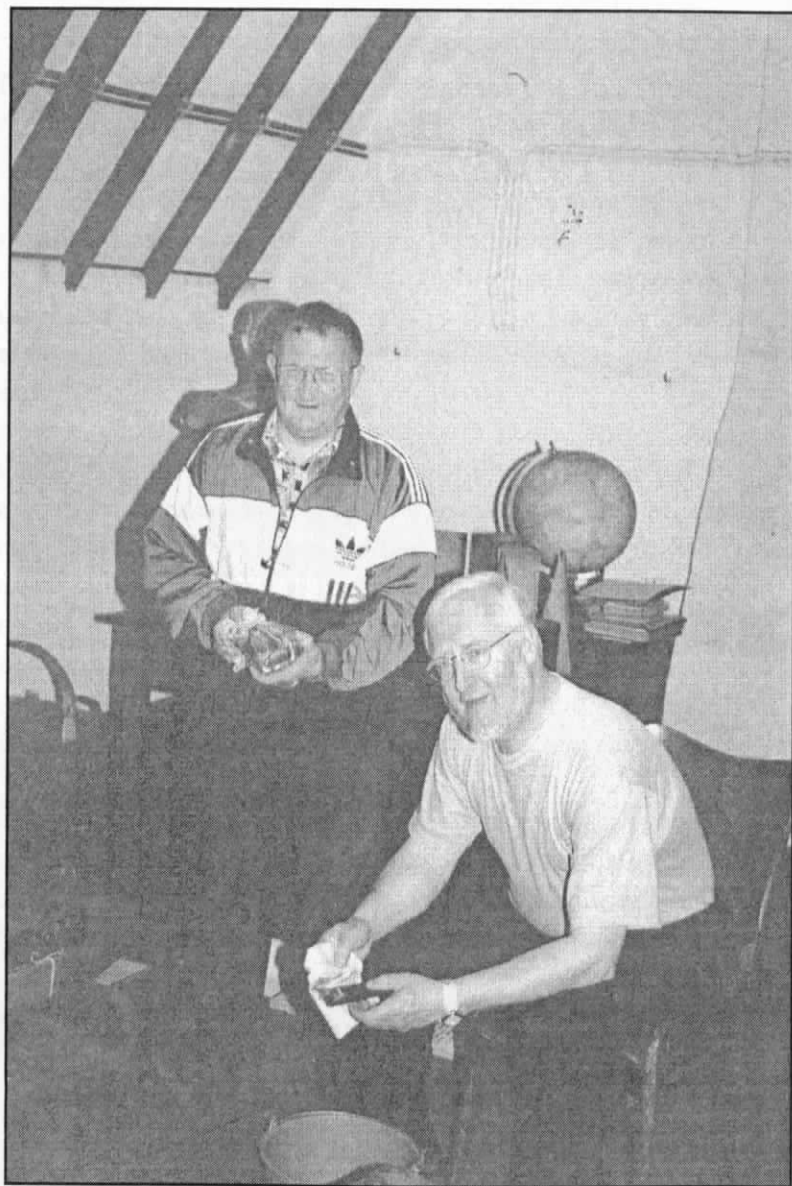

het Kunst- en heemmuseum "Het Hofke van Chantraine" wordt met deze problematiek wel degelijk rekening gehouden.

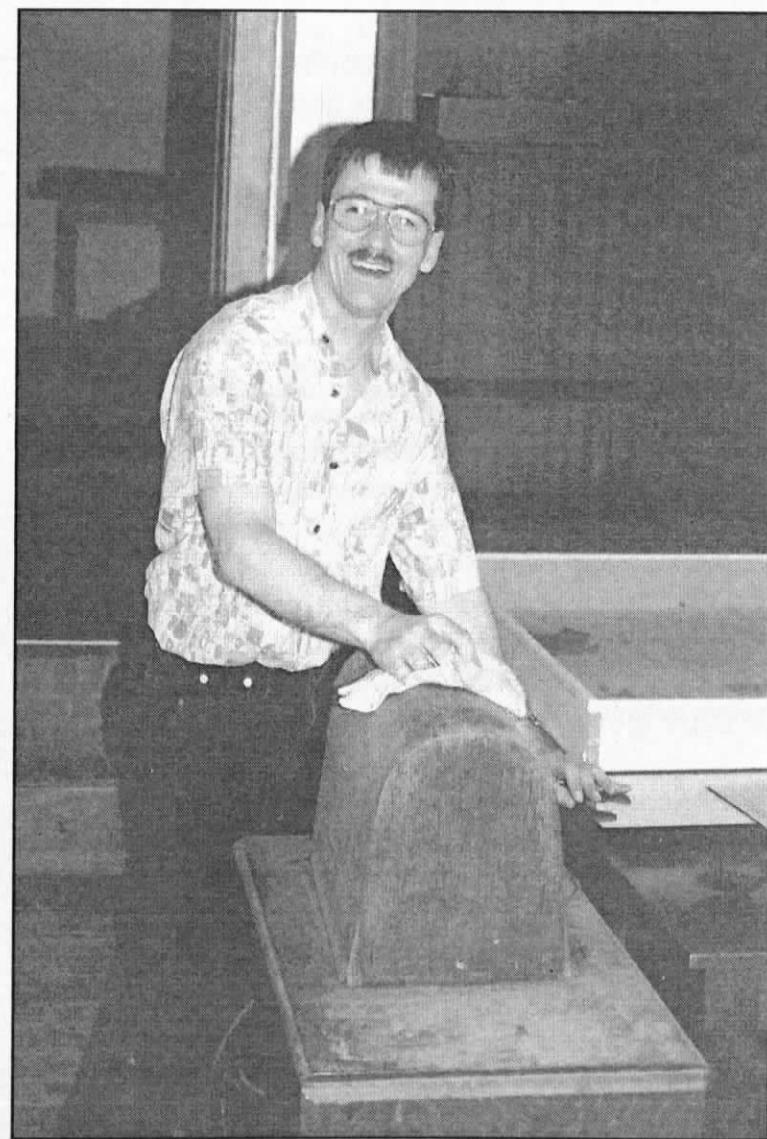
Dit betekent voor onze kring heel wat bijkomend werk. Immers, niet alleen de tentoongestelde collectie van het bestaande heemmuseum diende afgebroken te worden, maar ook de reserve, welke op het achterste gedeelte van het oude gemeentehuis ondergebracht was, moest onder handen genomen worden. En dit laatste alleen al bleek een hele klus, want gedurende de afgelopen jaren was dit gedeelte eerder onoordeelkundig vol gestouwd. De afwezigheid van stromend water, poetsmateriaal en apart lokaal voor onderhoud, hebben er voor gezorgd dat de reserve flink onder het stof zat. Als men dan weet dat stof de grootste vijand is van het te conserveren materiaal, dan moeten we de hand in eigen boezem durven steken en stellen dat "Corsendonca" in het verleden haar collectie te slecht onderhouden heeft. Op dit punt is het heemmuseum een goede leerschool geweest.

De projectsubsidie van de Koning Boudewijnstichting heeft in ieder geval tot gevolg gehad dat "Corsendonca" in contact gekomen is met de professionele museumwereld. Van hun kennis en ervaringen kunnen we dan ook gebruikmaken om in de toekomst een betere en samenhangende collectie samen te stellen en om deze oordeelkundig te bewaren voor het nageslacht. Onze kring is dan ook vast besloten om de gangbare museumnormen na te leven.

Allereerst werd de ganse collectie per thema bij elkaar gezet. Zodoende kregen we een goed overzicht van het aanwezige materiaal. Vier grote thema's kunnen onderscheiden worden:

Roger van Mierlo en Antoon Hemelaar aan het werk in het museum.

Ook Rudy Cornelis laat zich hierbij niet onbetuigd.

BEWIJS VAN DEELNAME

MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP
 Administratie Cultuur
 Afdeling Beeldende Kunst en Musea
 Parochiaansstraat 15
 1000 Brussel

Ondergetekende,

Gerdie Borghuis, museumconsulent collectieregistratie en -automatisering
 verklaart hierbij dat :

Naam : Wim Van Hout
Museum / organisatie : Oud-Turnhout, Het hofke van Chantraine

heeft deelgenomen aan de applicatiebeheerders-cursus in het kader van het
 "Project Standaardisering Collectieregistratie" op 31 mei 1999 in Brussel.

Handtekening : *G. C. Borghuis*

Datum : 03 AUG. 1999

het schoolleven, de archeologische vondsten, het landbouwalaam en bierbrouwerijen.

Een eerste behandeling die al deze voorwerpen moeten ondergaan is een grondige poetsbeurt. In eerder moeilijke omstandigheden begonnen leden van de kring gewapend met stofdoek, spons en zeemvel aan deze taak.

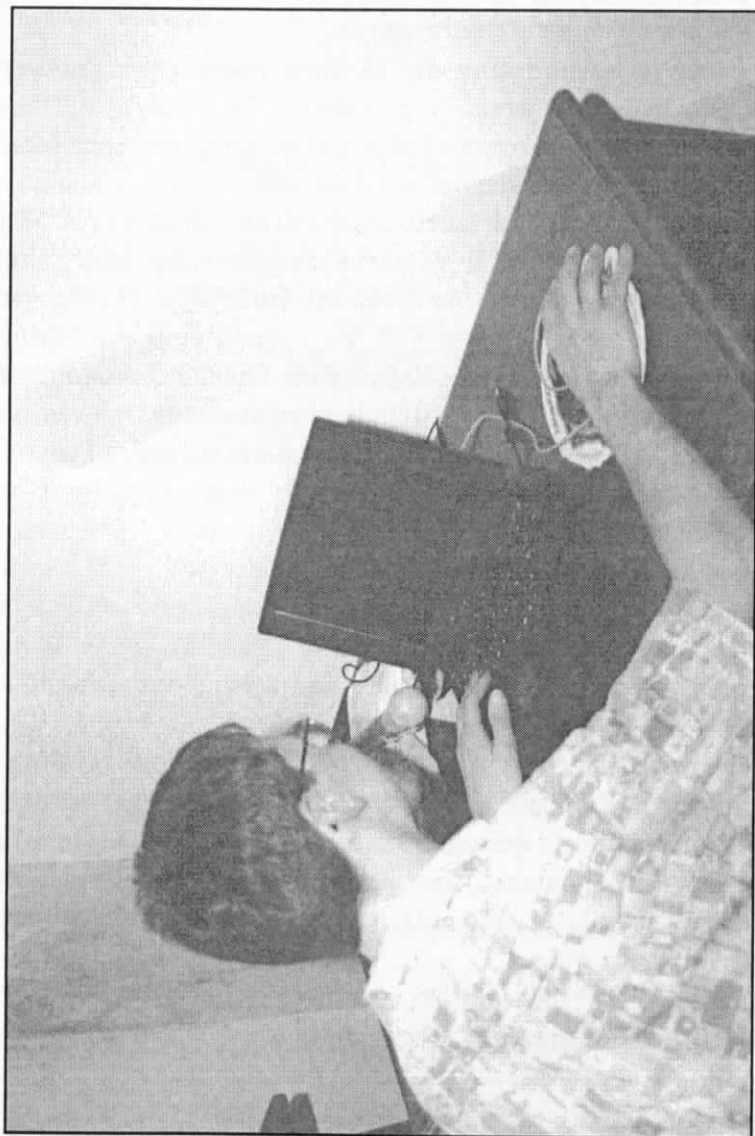
Daarna is een goede inventarisering van de collectie bijzonder belangrijk. Van de Vlaamse Gemeenschap kreeg het museumproject Kunst- en heemmuseum "Het Hofke van Chantraine" een licentie van het softwarepakket "IMC-modules", ter waarde van 140.000 BEF. Opdat het programma goed gebruikt zou worden, diende twee medewerkers van het museum een tweedaagse gebruikerscursus te volgen in Brussel. Onze secretaris Rudy Cornelis evenals onze voorzitter Wim van Hout volgden deze opleiding.

Naast deze tweedaagse opleiding volgde voorzitter Wim van Hout nog een bijkomende cursus voor de applicatiebeheerders, zodat het nieuwe museumproject alle kansen krijgt om op het gebied van collectieregistratie als een volwaardig museum te fungeren.

Opleidingen alleen volstaan niet opdat de collectie ook effectief geregistreerd wordt. Er zal nog heel wat energie in deze collectieregistratie gestoken moeten worden. Het begin is in ieder geval al gemaakt. Een geconcentreerde secretaris Rudy Cornelis voegde al een aantal voorwerpen in het programma in.

"Corsendonca" doet er alles aan om van het nieuwe project een waardevol museum te maken, dat niet alleen boeiend is voor de eigen inwoners van de gemeente, maar ook nog een extra troef biedt voor de Kempische toerist.

Wim van Hout

Rudy Cornelis werkt aan de inventarisatie.

BEWIJS VAN DEELNAME

MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP
Administratie Cultuur
Afdeling Beeldende Kunst en Musea
Parochiaansstraat 15
1000 Brussel

Ondergetekende,

Gerdie Borghuis, museumconsulent collectieregistratie en -automatisering
verklaart hierbij dat :

Naam : Rudy CORNELIS

Museum / organisatie : Oud-Turnhout, Het hofke van Chantraine

heeft deelgenomen aan de tweedaagse gebruikerscursus in het kader van het
"Project Standaardisering Collectieregistratie" op 12 en 19 april 1999 in Brussel.

Handtekening : *G.C. Borghuis*

Datum : 03 AUG. 1999

De gemeenteraad 100 jaar geleden

De gemeenteraad van 6 september 1899 onder voorzitterschap van burgemeester M.M.J. Broeckx keurt de begrotingen goed van de gemeente, de drie parochies, het Bureel van Weldadigheid en van het Bestuur der Godshuizen.

Vervolgens stemt de raad in met de verkoop van een stuk grond op de gemeentelijke begraafplaats als rustplaats voor de overleden familieleden aan Mevrouw Meynendonckx-Van der Linden. Mevrouw Meynendonckx betaalt hiervoor 290 fr. aan de gemeente en 290 fr. aan het armenbestuur.

Tenslotte verwerpt de gemeenteraad een klacht van de heer Fr. Kuylaert tegen de aanslag van 5 fr. gemeentebelasting. De gemeenteraad vindt dit geen overdreven hoge som en acht de familie Kuylaert voldoende fortuinlijk om deze som te betalen.

Op de zitting van de gemeenteraad van 12 december 1899 neemt schepen J.G. Luyten de functie van secretaris waar.

Sinds het gemeentehuis werd ondergebracht in de oude pastorie, woont de veldwachter in het daarbij horende woonhuis. Op vraag van zeer veel inwoners ("grotendeels bestaande uit werkvolk") besluit de gemeenteraad dit woonhuis aan de secretaris toe te wijzen. De bevolking komt immers grotendeels naar het gemeentehuis wanneer het hen past: liefst 's avonds of 's zondags. Op die manier zouden ze gemakkelijker bij de secretaris terecht kunnen. Secretaris Peeters betaalt voor deze woning een jaarlijks huurprijs van 100 fr.

De raad beslist eveneens het bureel van de ontvanger in het gemeentehuis onder te brengen. Zo kunnen de inwoners bij

de ontvanger terecht "zonder in aanraking te komen met een herberg, zoals dat tot nu toe de gewoonte was".

De raad stelt vervolgens de heren P. Wens-Diels en J. Van Mechelen-Dockx vrij van het betalen van schoolgeld. Zij hebben een groot aantal kinderen te onderhouden en zijn volgens de raadsleden onvermogen. Anderzijds moeten ze wel zelf de schoolbenodigdheden bekostigen.

De heer Van Bael-De Jongh uit Turnhout krijgt van de gemeenteraad van Oud-Turnhout de toelating om een spoorlijntje (0,6 m breed) aan te leggen van de Ravelse Liniedijk naar Ravels. Hiervoor dient hij jaarlijks een bedrag van 4 fr. te betalen.

Tenslotte verkiest de raad bij geheime stemming Jan Baptist Roes als lid van het armenbestuur, in opvolging van de overleden heer Wijnen. Tevens wordt het mandaat van E.H. Hermans als lid van het armenbestuur unaniem verlengd.

Hugo Miguet

Kerstverhaal

Jefke, een aankomende bengel van twaalf jaar, woonde met zijn ouders twee jongere zusjes en een broertje, aan de rand van de stad, in één van die doodgewone werkmanshuisjes in een lange sliert van de straat. Vroeger waren deze huizen nog gezet door de eigenaar van de fabriek, die achter de woningen gelegen was, zodat het werkvolk om zo te zeggen, met zijn neus op het werk woonden. Gemakkelijk voor de baas wanneer hij iemand nodig had. Zij moesten maar een kleine huishuur betalen, doch de fabriek deed er wel profijt mee, daar deze mensen minder werden betaald dan het andere werkvolk.

Na een zware brand, waaraan de baas goed wat verdient had, werd de fabriek afgebroken en de rij werkmanshuisjes werd door de openbare onderstand opgekocht en verhuurd aan minder gegoede mensen, laat ons zeggen arme mensen waarbij het huisgezin van Jefke behoorde. Zijn vader was werkloos geworden na het afbranden van de fabriek. Men moest zien rond te komen met hetgeen men aan werklozensteun trok. Tot overmaat van ramp werd zijn kleinste zus, Fientje, ziek. T. B. C. Opgelopen door het trekkerige zolderkamertje onder de pannen waar de kinderen sliepen, zodat dit nog meerdere kosten meebracht. Ge ziet, echt gelukkig waren deze mensen niet. Er was juist genoeg brood op de plank om niet te verhongeren. Kleren werden gekocht in tweedehandswinkels, of ze kregen deze van het ondersteuningsfonds, meestal afgedragen kleding, die met nog wat herstel nog te dragen waren. Geld om eens iets extra te kopen voor hun kroost hadden de ouders niet, zij moesten tot de laatste centiem tellen om de maand door te komen. Dat dit de kinderen al eens weerbarstig en opstandig maakten wanneer zij zagen hoe hun schoolkameraadjes

modieus gekleed gingen, hoef ik u niet te vertellen. Heel zeker de oudste, Jefke. Bestond er dan geen eerlijkheid op deze wereld, waren zij niet zo goed als de andere kinderen? Waarom moesten zij al dit moois ontberen, en zich tevreden stellen met het afgedragen goed van andere mensen. Zij ouders, zich steeds schikkend in hun lot, hadden het er dikwijls moeilijk mee om hun zoontje in zijn opstandigheid te bedaren. Hij moest maar goed leren op school, zodat hij later zoals de andere een stielkende en goed geld kon verdienen.

Zo naderde stilaan Kerstmis, Kerstmis dat vrede en zaligheid over de mensen zou brengen maar niet bij Jefke. Hij liep door de rijk versierde straten, straten vol met vrolijke mensen die druk bezig waren met hun kerstcadeutjes aan te kopen. Soms bleef hij al eens voor een etalage staan en bibberend van de kou bezag hij dan al dat mooie speelgoed en andere dingen die daar zo aanlokkelijk en aanmoedigend tot kopen lagen uitgestald. Hij dacht aan zijn jongste zus, Fientje, die thuis ziek te bed lag, en die met St.-Niklaas niet de pop had gekregen die ze gevraagd had. Zij had in haar klein kindergeschrift nog zo'n mooie brief naar de heilige man geschreven. Maar deze had waarschijnlijk haar brief niet ontvangen, daar zij alleen maar wat snoepgoed en een sjerp in haar mandje gevonden had. Waarom geen pop voor Fientje maar wel voor de andere kinderen. Waarom kregen die alles en zij niets? Waren zij soms niet goed genoeg in de ogen van de Sint om ook eens te krijgen wat zij vroegen al was het maar een doogewone pop zoals deze die daar in het uitstalraam lag. Jefke voelde zich zo raar worden van binnen, wist eerst niet goed wat hem overkwam maar hij voelde zich steeds agressiever worden door naar dat speelgoed te kijken. Hij zou en moest die pop hebben. Vastberaden stapte hij de winkelruimte binnen, grabbelde de pop beet en stond er

in een oogwenk weer mee buiten. Maar o wee, enkele mensen hadden zijn euvele daad opgemerkt en hielden hem hem staan. Jefke verbauwereerd door zijn overmoedige daad, besepte toen eerst wat voor gevolgen dit voor hem zou hebben. Eerste en vooral een flinke afstraffing thuis, maar dat was nog niet het ergste misschien werd het wel verbeteringsgesticht. Hulpeloos stond de schamelgeklede jongen tussen al dat volk, dat hem voor krapuul van de straat uitschold. De tranen liepen over de bengel zijn wangen nu het tot hem doordrong wat hij gedaan had. Hij had gestolen, want dat was het, hij had die pop willen stelen voor zijn zusje.

De politie werd er bij geroepen en Jefke moest mee naar het bureel, met de mooie pop nog in zijn handen.

Mijnheer Verstrepen woonde in de Gasthuisstraat, de drukste winkelstraat van de stad in een mooi patriciërshuis. De tachtigjarige ouderling zat er wampjes in. Hij was medeigenaar van talrijke fabrieken, had nog vele bouwgronden en enkele huurhuizen, kortom Mr. Verstrepen had niets tekort en leefde een rijkelijk leven. Zijn vrouw Mathilde was enkele jaren terug overleden, zodat de grijsaard alleen in dat grote huis woonde, samen met de meid Treske. Treske, een pienterig vrouwke van rond de zeventig, was al jaren in dienst bij mijnheer Verstrepen en had hen steeds trouw gediend. Nu mevrouw overleden was beredderde Treske het huishouden en verzorgde ze haar baas zoals het moest.

Hij had twee zonen die al reeds kleinkinderen hadden. Die kleinkinderen van zijn zonen, die voor hem al achterkleinkinderen waren, kwamen regelmatig op bezoek. Op de voorbije Sinterklaasdag hadden zij ook weer hun mandje mogen zetten, hetwelke zoals gewoonlijk weer gevuld werd met het duurste speelgoed dat er was. Het was telkens voor de

oude man een plezier om die glinsterende kinderoogen te zien stralen van geluk bij het zien van al dat moois, wat de goede Sint gebracht had.

Ondanks zijn ouderdom was Mijnheer Verstrepen nog een rijzig man en was hij nog goed te been. Zijn witte haren en volle baard gaven hem een zekere waardigheid. Om fit te blijven had hij de gewoonte om na zijn middagdutje een kleine wandeling te maken, zo ook op deze Kerstavond. Gemoedelijk wandelde hij in de drukke winkelstraat vol met mensen die reeds in vrolijke Kerststemming verkeerden, toen hij opeens twee politieagenten zag die een kleine bengel van rond een jaar of twaalf jaar meetrokken. De kleine had een pop in zijn linkerarm die hij krampachtig tegen zijn borst vastgeprangd hield. Toen hij terhoogte van het groepje was gekomen zag Mijnheer Verstrepen dat er tranen van ellende en verdriet over de wangen van de knaap bengelden. De oude man, de agenten kennende, hield deze staande en vroeg hen wat er gebeurd was. Deze deden hun verhaal, hadden zelf medelijden met de jongen, maar moesten hun plicht doen en de kleine meenemen. De grijsaard bekeek de schamel geklede knaap eens goed, en zag meteen dat stelen niet zijn aard was. Hij vroeg de knaap waarom hij dat gedaan had. Nadat Jefke met snikken en snakken zijn relaas aan Mijnheer Verstrepen had gedaan, vroeg deze aan de uitbater van de winkel hoeveel zo'n pop kostte. Hij zou deze vergoeden als men de belhamel daarna na huis liet gaan. Na wat weg en weer gepraat ging de winkelier akkoord en Jefke werd vrijgelaten. Het eerste obstakel was overwonnen dank zij die oude brave man. Maar wat stond hem thuis nog te wachten, wanneer hij daar met die pop aankwam ?

Mijnheer Verstrepen zag die vertwijfeling in Jefke zijn ogen, en wist meteen waar het schoentje wrong. "Kom", zei hij. "Ik

CORSENDONCA

zal je naar huis brengen, want met al die drukte is het voor klein mannen zoals jij 's avonds nog gevaarlijk ook". Vol vertrouwen legde de kleine snaak zijn kleine handje in de grote wat verrimpelde hand van de ouderling en vertelde hem waar hij woonde. Aan de schamele woonst aangekomen, wilde Jefke met een benepen hartje alleen binnengaan, doch mijnheer Verstrepen stond er op hem te vergezellen..

Moeder en vader, samen met zijn broertjes en zusjes, zaten dicht bij de Levense stoof te warmen en keken verwonderd op dat hun Jefke met zo'n waardige mijnheer binnenkwam. Wat had hun bengel uitgespookt? Met een knipoog naar Jefke, verklaarde de oude man, dat zij het Kerstmanneke hadden tegengekomen en die had de pop aan Jefke gegeven die zijn zusje Fientje aan Sint.-Niklaas had gevraagd. Bij het zien van die mooie pop sprong het meisje vol vreugde op en riep met een freel stemmetje: "Dank U Sint-Niklaas, dank U wel"!

Vader en Moeder niet goed wetende wat er allemaal gebeurde dankte met bevende stem mr. Verstrepen voor dit mooie geschenk, dat hij voor hun kein meisje had gekocht.

Mijnheer Verstrepen die ondertussen eens goed had rondgekeken, had al lang gezien en begrepen dat hij hier met brave, doch arme mensen te doen had. Hij ging in zijn zak en stak hen bij het buiten gaan nog een briefje van 500 franken toe om 's anderendaags lekkere Kerstkoeken te kopen voor hen en hun kinderen.

De ouders van Jefke kregen tranen in de ogen, en met een krop in de keel dankte Jefkes vader de oude man voor deze weldaad. Dank zij die brave Mijnheer was het voor hun nu ook eens Kerstmis.

Mijnheer Verstrepen werd een regelmatige bezoeker bij die gewone mensen, zorgde dat vader terug werk had en sprong

CORSENDONCA

financieel bij wanneer er tekort aan geld was.

Zo'n dingen gebeuren alleen maar met Kerstmis, dan zijn de wonderen de wereld nog niet uit.

Jefke leerde later de loodgietersstiel en verdiende goed zijn kost.

Toen mijnheer Verstrepen na enkele jaren afscheid nam van deze wereld, lag er een prachtige bloemkrans op zijn graf van een onbekende, die hem eeuwig dankbaar zou blijven.

Mijnheer Verstrepen had op die Kerstavond zeker de hemel verdiend!!!

Isidoor Mertens.

Een bijdrage tot de geschiedenis van de familie Van Dooren

Heemkunde en familiegeschiedenis raken elkaar. Daarom meende de redactie dat er in een Heemkundig Tijdschrift als Corsendonca ruimte moet zijn voor genealogie. In dit nummer krijgt u dan ook een stevige brok familiekunde: de herkomst van de familie Van Dooren, afkomstig uit Gilze in Noord-Brabant (Nederland).

De familienaam Van Dooren komt in Vlaanderen en Nederland veel voor¹. Nochtans behoren alle Van Doorens niet tot dezelfde familie². Tijdens mijn speurtocht naar de geschiedenis van de Van Doorens afkomstig uit Zeelst (Veldhoven)³, botste ik geregeld op niet verwante naamgenoten. Omdat velen van hen in Oud-Turnhout wonen, zocht ik hun wortels op en stelde ik een overzicht samen van de herkomst en de verspreiding⁴ van die familie. Dit schema is niet volledig, maar het kan een goed werkschema bieden voor hen die dieper willen spitten in de geschiedenis van de afstammelingen van **Jan van Dooren** en **Maria Catharina Backx**. Ik heb getracht correct en zo volledig

¹ Volgens Dr. Debrabandere in zijn "Woordenboek van de familienamen in België en Noord-Frankrijk", (Gemeentekrediet 1993), komt de naam Van Dooren ofwel van de plaatsnaam Doorn: doornstruik, braamstruik, hagedoorn, ofwel van de stad Deurne in Noord-Brabant. Wij opteren voor de tweede verklaring.

² Nader onderzoek zal misschien ooit aantonen dat sommige takken toch verwant zijn.

³ Zie "Stekeltjes, familiekrant voor de afstammelingen van Jacob Jan van Dooren alias Zeelen (°Zeelst 6 oktober 1666)".

⁴ In een volgend nummer van Corsendonca besteden we hieraan meer aandacht.

mogelijk te werken, maar door de beperkingen van de Archiefwet (waardoor inzage van documenten jonger dan 100 jaar niet mogelijk is), was ik soms niet in de mogelijkheid om de gegevens die ik mondeling gekregen of in secundaire bronnen gevonden had, te controleren op hun juistheid. Ook kon ik soms het spoor niet volgen van hen die verhuisden.

Ook deze familie is, zoals trouwens 2/3 van de families uit onze regio, uit het huidige Noord-Brabant (Nederland) afkomstig. Charel van Dooren had in 1910 nog de Nederlandse nationaliteit.

Omdat de familienamen in Nederland anders worden gespeld dan in België, gebruikte ik de Nederlandse (en niet de Frans-Belgische) schrijfwijze. Voor de verklaring hiervan verwijs ik naar het artikel van J. van Dooren, elders in dit tijdschrift. Als ik de roepnaam van een persoon ken, vermeld ik hem en geef ik tussen haakjes de officiële naam zoals hij genoteerd werd in de akten. Carolus zal wel als "Charel" door het leven gegaan zijn en dat klinkt toch veel hartelijker, niet?

Dit schema is zeker niet volledig en mogelijk zitten er nog onnauwkeurigheden in. Daarom zijn aanvullingen en correcties altijd welkom. Ook dank ik allen die mij geholpen hebben bij het samenstellen van dit overzicht.

Rudy Cornelis

Namen met aanloop

Een bijdrage tot de geschiedenis van de familie Van Dooren, schreef Rudy Cornelis als titel boven zijn artikel. Het handelt over de afstamming van Jan en Maria van Dooren-Backx. Misschien fronste u de wenbrauwen bij het zien van die kleine letter v in van in de tweede vermelding? En zocht u al eens iets op van of over een Van Dooren in een Nederlandse bibliotheek of in de de bibliotheek van de Turnhoutse Warande? Verbaasde het u niet dat u moest zoeken onder de d van Dooren, Jan van?

Hoe kunnen we die verwarring verklaren? Daarvoor verwijst ik naar de studie van J. Leenen: "De schrijfwijze van de aanlopen VAN en DE in de geslachtsnamen"⁵ Hierin toont Dr. Leenen aan dat de schrijfwijze "de" en "van" met kleine letter, en los van het hoofdwoord van de naam, de traditioneel-Nederlandse is, niet alleen in de Noordelijke maar ook in de Zuidelijke Nederlanden.

Sedert het ontstaan van de geslachtsnamen in de Middeleeuwen tot tegen het einde van de 18de eeuw is de losgeschreven aanloop met kleine beginletter in heel Vlaanderen de algemeen gevolgde regel geweest. Na 1800 begint het gebruik van "van" en "de" met een hoofdletter en aan de naam vast te schrijven (dus Maria Vandebosch in plaats van Maria van den Bosch). Daar is maar één verklaring voor: de invloed van het Frans. In Frankrijk was

⁵ J. Leenen: "De schrijfwijze van de aanlopen VAN en DE in de geslachtsnamen",. (Anthroponymica XI). Instituut voor Naamkunde, Leuven. N.V. De Standaard-Boekhandel, Brussel, 1959, 70 lz.

reeds kort na de Middeleeuwen de gewoonte ontstaan om lidwoord en voorzetsel "de" ("van") met een hoofdletter en aan het hoofdwoord (de naam) vast te schrijven: Larousse, Leclerc, Delille, Delaporte, Delarbre, Dubois, Dumont. Onder de invloed daarvan kwamen de ambtenaren van de burgerlijke stand ertoe, niet meer Jan de Rooy, Dieder van Rijssel, enz. te schrijven, maar Jan Derooy, Dieder Vanrijssel, Karel Vandenberg, Louis Aandenboom, enz. De ontwikkeling begon tijdens de Franse overheersing en won steeds meer veld in de tijd van het franskiljonse overwicht in de Belgische administratie. We hebben hier dus niet met een Zuidnederlandse eigenaardigheid, maar met een Belgische afwijking, gallicistisch van aard en oorsprong, van het Nederlandse taaleigen, van de Vlaamse namentraditie te doen.⁶

Die evolutie is goed te volgen bij de familie Van Dooren, afkomstig uit Zeelst (Veldhoven). Bertel van Dooren trok in de 18de eeuw vanuit Veldhoven (in het huidige Nederland) naar Minderhout (in het huidige België) en zijn afstammelingen werden Petrus Van Dooren, Cornelius Van Dooren enz.

Wouter van Dooren en zijn broers vertrokken rond 1745 vanuit Veldhoven (Nederland) naar Boortmeerbeek, Wespelaar en Haacht in Brabant (in het huidige België). Daar schreef de ambtenaar van de burgerlijke stand in de akten steeds Van Dooren, terwijl de betrokken personen en hun nazaten nog generaties lang als van Dooren bleven handtekenen. Tenslotte haalde de administratie het en werd Wouter van Dooren, Wouter Van Dooren en uiteindelijk Wouter Vandoren.

⁶ Vrij naar een artikel van Maarten van Nierop, de taaltuinier van De Standaard in de jaren 60.

Dat de los geschreven aanloop met kleine letter op adellijke afkomst zou wijzen, is een hardnekkig sprookje. Zelfs in het Frans is dat geen regel zonder talrijke uitzonderingen, maar daar heeft zich na de Middeleeuwen toch wel een zekere gewoonte ontwikkeld om van het los en klein geschreven "particule" (de / van) een kenmerk van adel te maken. In Duitsland heeft dat er later toe geleid dat verheffing in de adelstand het recht meebracht "de" of "von" voor zijn naam te zetten: toen Goethe in de adelstand werd verheven, werd hij J.W. "von" Goethe. Het klein en los geschreven "van" en "de" heeft in het Nederlands niets, maar dan ook helemaal niets met adel te maken. Of dacht u dat alle Nederlanders van adel zijn?

Dr. Leenen besluit zijn studie als volgt: "Toch hebben degenen die hun familienaam 'hervernederlandsen' het gelijk van de geschiedenis, van de geslachtskunde, van de taal en welbeschouwd ook dat van de wet aan hun zijde."

E. Berode, de huidige taaltuinier van De Standaard, schreef op 23 april 1992 in zijn rubriek TAAL als conclusie: "...Het probleem is juist dat er geen eensgezindheid is. Hoe komt het anders dat we nu eens Karel **van** de Woestijne te lezen krijgen en dan weer Paul **Van** Ostaijen? Of dat de ene meneer Wim **van** Hout wenst te heten en de andere mevrouw An **Van** Dievel? Wat mij betreft hoort iedereen voor zichzelf uit te maken wat hij verkiest: een kleine letter of een hoofdletter. Vrijheid blijheid dus."

Zelf verkies ik de Algemeen Nederlandse schrijfwijze, dus Karel van de Woestijne (of Van de Woestijne als de voornaam niet vermeld is). Er is een eenheidsspelling voor heel het

Nederlandse taalgebied. Waarom zouden we voor familienamen een uitzondering maken? Waarom een uitzondering voor "Belgische" namen? Er bestaat toch ook geen Belgische taal. Natuurlijk is dit geen zaak van levensbelang, maar zeiden de Romeinen voor 2000 jaar niet reeds "nomen est omen" (een naam is een voorteken?). Daarbij valt het me vaak op hoe emotioneel mensen reageren als ik hen op deze eigenaardigheid wijs.

Bij genealogisch onderzoek naar de voorouders van de afstammeling van Jan van Dooren-Backx stootten we al vlug op Nederlandse familieleden. En reden te meer om de algemeen Nederlandse schrijfwijze over te nemen en niet de Belgische. Ook de computer zou tegen pruttelen als er twee systemen door elkaar gebruik zouden worden. We trokken de lijn consequent door en klasseerden ook alfabethisch op de algemeen Nederlandse manier.

Dus:

Karel van der Avort	Van der Avort	Avort, Karel van
An van Dievel	Van Dievel	Dievel, An van
Ludo de Prins	De Prins	Prins, Ludo de
Karel van de Woestijne	Van de Woestijne	Woestijne, Karel van

Dit systeem heeft ook het voordeel dat er geen opeenstapeling is van gegevens onder de letter **V** en **D**.

Jef van Dooren

DE FAMILIE VAN DOOREN – BACKX

EERSTE GENERATIE

1. Joannes van Do(o)ren. Geboren, circa 1769, in Gilze.
Landbouwer te Weelde.

Hij huwde Maria Catharina Bac(k)x. Kinderen:
i. Joanna van Dooren. Geboren, 24 aug 1802, in Gilze.
ii. Petrus van Dooren. Geboren, 12 mei 1804, in Gilze.
2 iii. Jan Baptist van Dooren.

TWEDE GENERATIE

2. Jan Baptist van Do(o)ren. Geboren, 4 nov 1806, in Weelde. In 1843 woonde hij in Ulicoten. Overleden, 15 dec 1883, in Merksplas. Ongeletterd. Beroep: landbouwer.

Hij huwde Gertrudis Smeckens (ook Gertruda Smekens), dochter van Marinus Smekens en Eva Mertens. Geboren, 10 dec 1803, in Chaam. Overleden, 1 okt 1878, in Merksplas. Beroep: landbouwster te Merksplas. Kinderen:

- i. Petrus van Dooren. Geboren, 26 dec 1832, in Chaam. Nederlandse nationaliteit. Overleden, 12 sept 1908, in Turnhout. Beroep: houtkoopman. Hij huwde Cornelia Sloots, dochter van Johannes Sloots en Deliana van Leuven. Geboren 30 juni 1817, in Oirschot. Overleden 31 jan 1901.
- 3 ii. Joannes Baptist van Dooren.
- iii. Pieter van Dooren. Geboren, circa 1833, in Chaam. Overleden, 12 sep 1908, in Turnhout.
- 4 iv. Cornelius van Do(o)ren.
- 5 v. Franciscus van Dooren.
- vi. Gerardus van Dooren Geboren, 11 juni 1838, in Baarle-Nassau. Vertrek naar Merksplas op 23 maart 1868. Beroep: landbouwer.
- vii. Maria Catharina van Dooren. Geboren, 4 mrt 1840, in Baarle-Nassau. Overleden, 9 feb 1918, in Turnhout. Zij huwde, een eerste maal, Henricus Slegers en een tweede maal, Adrianus Stijnen.
- 6 viii. Josephus van Dooren.
- 7 ix. Jacques van Dooren.
- x. Joanna Adrienne Christine van Dooren. Zij huwde met Frans de Roover, steenbakker, te Beerse. Overledenden, 3 jun 1902.
- xi. Joanna van Dooren.

DERDE GENERATIE

3. Joannes Baptista van Dooren. Geboren, circa 1832, in Chaam. In 1857 en 1879 woonde hij te Merksplas. Overleden, 4 feb 1899, in Turnhout. Beroep: landbouwer, zandkoopman.

Hij huwde, een eerste maal, Theresia Broos (ook Theresia Brosius), dochter van Joannes Broos en Anna Maria Matthe. Geboren, circa 1831, in Merksplas. Overleden, 15 jul 1878, in Turnhout in de Stoksakker Beroep: landbouwster.

Kinderen:

- i. Cornelia van Dooren. Geboren, 26 aug 1863, in Baarle-Nassau. Overleden, 20 dec 1927 Turnhout. Beroep: landbouwster. Zij huwde Christiaan van Hal 14 feb 1881, in Turnhout.
- ii. Marie van Dooren. Zij huwde een eerste maal met Jef Verhoeven en een tweede maal met Hubertus Aerts. Overleden, 1 feb 1899, Turnhout.
- iii. Joanna van Dooren. (ongehuwd overleden). Zij huwde, een tweede maal, Anna Maria Barbara Nuyens, dochter van Cornelius Nuyens en Anna Driesen, 8 mar 1879, in Turnhout. Geboren, 18 dec 1853, in Sint-Lenaarts. Overleden, 27 jan 1890, in Vosselaar. Kinderen:
- iv. Marie van Dooren (Maria Catharina). Geboren, 7 feb 1880, in Turnhout. Beroep: handwerkster. Zij huwde Henricus Ludovicus Kox, 1 mei 1899, in Turnhout. Het echtpaar bleef kinderloos.
- 8 v. Petrus Cornelius van Dooren.
- 9 vi. Charel van Dooren.
- 10 vii. Gust van Dooren.
- 11 viii. Cornelius Augustinus van Dooren.
- ix. Louise van Dooren (Ludovica Maria Anna). Geboren, 9 aug 1887, in Turnhout.

4. Cornelius van Do(o)ren. Geboren ca 1833. Overleden, 27 apr 1909, in Merksplas. Beroep: landbouwer te Merksplas.

Hij huwde N.N. Stijnen. Kinderen:

- i. Maria Louisa van Dooren. Zij huwde een eerste maal met Henri Martin van Rullo en een tweede maal met ? Matheussen. Overleden, 8 jul 1957.

CORSENDONCA

Die goed geleefd heeft sterft niet slecht en al stierf de rechtvaardige een onverwachte dood, toch zal zij in rust zijn.

(S. Augustinus)

Gedenk in uw H. Missen en gebeden de ziel van zaliger

Paulina VAN DOOREN

WEDUWE VAN
CORNELIUS POELS

Lid van de Bond van het H. Hart
geboren te Turnhout op 3 Maart 1874
en zeer godvruchtig overleden te Merksplas
op 6 December 1949
bediend van de laatste H. Sacramenten.

Zij was er ene van het oude goede geslacht, dat zich beijverde de Heer te dienen uit geheel zijn ziel en geheel zijn hart. Van jongaf leerde zij de weg naar de kerk. Dat was haar houvast in het leven. De Zondag was haar Hoogdag doch ook haar beproeving in het laatste levensjaar. Want zo dikwijls nam zij zich voor het oude kerkpad op te gaan om te bidden in het huis van de Heer; de ziekte dwong haar af te zien van de lastige weg. Voor die kristelijke vrouw was dit een pijnlijke smart, maar in stilte heeft zij gebogen voor Gods heilige wil zoals zij meermaals boog wanneer ziek-

te en dood haar huisgezin beproefden. Deemoedig heeft zij thuis dan steeds gebeden voor hare dierbaren: levenden en doden. Voor zulke vrouw voorwaar, was de komst van de Heer nooit onverwacht.

Bemilde Kinderen, gij kent de goedheid van mijn moederhart, mijn harde arbeid voor uw opvoeding, mijn christelijke moed bij tegenspoed, eert mijn gedachtenis door de voorbeelden te volgen die ik nagelaten heb. Treurt niet om mij gelijk degenen die geloof noch hoop bezitten, doch bidt voor mij, ééns zijn we allen voor eeuwig verzeuwigd in de hemel.

Jezus, Maria, Jozef. 7 j. afl.
Zij ruste in Gods zalige vrede.

De Kinderen en Kleinkinderen van
wiltjen Corn. POELS-VAN DOOREN;

De familie VAN DOOREN en POELS;

DANKEN U voor uw gebeden en
troostende blijken van deelneming.

Drukk A. Hofkens Merksplas

Ik ben de Verrijzenis en het Leven.
(Evang. v. St Jan)

In Uw gebed en offer wordt aanbevolen
de ziel van
MEVROUW

**Hortentia Maria Francisca
VAN DOOREN**
echtgenote van Mijnheer
EMIEL SMIDTS

Geboren te Turnhout op 30 april 1887 en er
in de vrede des Heren ontslapen op 15 april
1961, voorheen van de genademiddelen van
onze Moeder de H. Kerk.
Zij was lid van de Bond van het H. Hart,
het Mariagehoen, de Vrijdagse Mis en van
verschillende Broederschappen.

De duurzame overledene was een diep vrome
en zachtmoedige vrouw, waarvan héél het
leven is geweest: goed doen en zich erbarmen
over het leed der anderen.

Van af haar prieste jeugd, werd haar leven:
één kruisdragen en één offerdaad. Ze aan-
vaardde steeds Gods H. Wil in alles wat haar
overkwam.

Ze was de trouwe echtgenote, die haar man
diende met de tedere liefde en de fijne atten-
ties van haar zeer gevoelig hart. Haar groot
leed was: kinderloos te zijn.

Ze was dankbaar voor het minste wat men
voor haar deed. Zij kon zich blij verheugen
over het geluk en het welzijn van den even-
mens. Als ware kristene, was ze weillend
tegenover iedereen. Vrede brengen was haar
énige betrachtting.

Haar dood is geweest wat haar leven was:
indrukwekkend schoon. O. L. Vrouw is Haar
trouwe vereenster komen halen op een dag
Haar toegewijd.

Mijn duurzame echtgenoot, swaar is het
leed dat mijn dood U brengt. We waren toch
zo gelukkig saam! Ik dank U om Uw einde-
loos geduld en liefdevolle zorgen.

Om Uw trouwe liefde en grenzeloze toe-
wijding. Wren niet langer. Troost U, onze
scheidung is maar van zeer korten duur.
Weltra zullen we voor eeuwig vereenid zijn.
En U allen, die me zo duurzaam waart, wier
lief en leed ik steeds heb gedeeld, hebt dank
om Uwe grote genegenheid, uwe goedheid en
bekommerde toewijding.

Bidt voor mij. U vooral, mijn kostijn-
priester, gedenk mij aan het altaar des
Heren. Ook ik blijf voor u allen bidden en
over U waken!

H. Hart van Jezus, ontferm U mijner!
Zoet Hart van Maria, wees mijn heil!

Diep getroffen door Uwe gebeden en blijken
van deelneming bij het overlijden van

Mevrouw HORTENTIA VAN DOOREN
echtgenote van de Heer EMIEL SMIDTS
danken U de familie Van Dooren en Smidts

5. Franciscus van Dooren. Geboren, 11 okt 1836, in Baarle-Nassau. Overleden, 30 aug 1887, in Turnhout (4 u 's morgens aan de Nieuwe Kaai). Beroep: houtkoopman.

Hij huwde Maria Catharina Ooms, 7 apr 1875, in Oud-Turnhout. Geboren, 18 apr 1852, in Turnhout. Overleden, 3 mar 1888, in Turnhout (3 u 's namiddags aan de Nieuwe vaart). Kinderen:

12 i. Edouard van Dooren.

ii. Philomena Ludovica van Dooren. Geboren, 27 feb 1877, in Oud-Turnhout. Beroep: dienstmeid. Zij huwde Petrus Josephus Vermonden, 22 mei 1901, in Turnhout.

iii. Petrus Carolus van Dooren. Geboren, 25 apr 1878, in Turnhout. Overleden, 3 mei 1878, in Turnhout (aan de Nieuwe Vaart).

iv. Maria Catharina van Dooren. Geboren, 16 nov 1879, in Turnhout. Overleden, 14 jan 1880, in Turnhout (aan de Nieuwe Kaai).

13 v. Jan van Dooren.

vi. Petrus Josephus Adrianus van Dooren. Geboren, 13 aug 1882, in Turnhout. Overleden 2 dec 1898. Beroep: koopman.

vii. Mit van Dooren. (Maria Catharina), Geboren, 6 sep 1883, in Turnhout. Verhuisde naar Kontich in feb 1898. Zij huwde Emilius Franciscus Dierckx, 18 nov 1908, in Turnhout.

14 viii. Gust van Dooren.

ix. Stans van Dooren (Constantia Maria Francisca). Geboren, 30 apr 1887, in Turnhout. Beroep: huishoudster. Zij huwde Egidius Emilius Maria Smidts, 3 apr 1923, in Turnhout.

6. Josephus van Dooren. Geboren, 14 dec 1843, in Baarle-Nassau. Naar Merksplas op 3 sept 1892. Overleden, 12 apr 1917, in Beerse. Beroep: landbouwer, werkmán.

Hij huwde, een eerste maal, Maria Petronilla Baeten op 21 april 1885. Geboren, 15 aug 1850, in Merksplas (Zondereigen). Overleden, 21 dec 1882, in Turnhout (te Lokeren 2 u 's morgens). Zij huwde met Franciscus Adrianus Meewes op 27 jan 1897. Beroep: handwerkster. Kinderen:

i. Ludovica Gertrudis van Dooren. Geboren, 4 sep 1872, in Turnhout. Overleden, 20 mar 1946, in Turnhout. Zij huwde Franciscus Aloysius Meeuwes. Beroep: handwerkster.

ii. Paulina van Dooren. Geboren, 3 mar 1874, in Turnhout. Zij huwde met Cornelius Poels. Zij woonden in 1880 in de Lokerenstraat 45 te Turnhout. Op 1 juli 1885 verhuisden zij naar Oud-Turnhout. Zij woonden in 1890 weer in de Lokerenstraat 51 te Turnhout. Op 18 januari 1892 trokken zij naar Retie, Obroek 129.

IN ONS GEBED GEDENKEN WIJ

MEVROUW

CONSTANTIA VAN DOOREN

Weduwa van Dhr. FRANS VERSCHUEREN

Geboren te Merksplas op 25 maart 1888;
aldaar overleden op 19 april 1975.

Gesterkt door het H. sakrament der zieken

Wie zijn leven gearagen weet door God, trouw zijn taak vervullend, aanvaardend wat elke dag biedt aan vreugde en leed, heeft ook de zekerheid dat een eeuwige toekomst wacht, waar al wat goed is, al wat liefde heet, zijn bekroning vindt.

Moeten wij dan de Heer niet danken om een moeder die ons zo een voorbeeld van leven gaf? Haar beschikbaarheid en haar bekommernis voor de mensen naast haar, haar sprekend geloof wezen ons de weg naar de hoogste waarden, naar de diepste bronnen van geluk. Een aansporing voor ons om ook die richting te kiezen.

Dierbare kinderen en kleinkinderen, ik dank U voor de steun die gij mij hebt gegeven tijdens mijn laatste jaren. Het verlies van mijn echtgenoot, jullie vader en grootvader, was zwaar voor mij. Ik ga hem nu vergezellen bij de Heer.

Laat mijn heengaan U uitnodigen tot bezinning over leven en dood; het zal U tot rust stemmen en Uw geloof sterken.

De familie VERSCHUEREN-VAN DOOREN dankt voor uw gebed en uw innig meevoelen.

«Heer onze God,

zovele jaren hebt gij deze mens gezondheid en levenskracht geschonken. Voor haar en voor ons

wie zij zo dierbaar en genegen was.

was het een reden om u blijvend dank te zeggen.

Nu dit schone leven sereen ten einde liep
bidden wij U: wil haar belonen naar werken,
en vrede schenken in uw onvergankelijk licht.»

- iii. Juliana Constantia van Dooren. Geboren, 11 sep 1875, in Turnhout. Zij huwde Josephus Jacobus Janssen, 30 dec 1907, in Turnhout.
 - 15 iv. Carolus Felix van Dooren.
 - v. Maria Josepha van Dooren (Maria Sophia??). Geboren, 16 nov 1878, in Turnhout.
 - vi. Adriana Maria van Dooren. Geboren, 13 sep 1880, in Turnhout.
 - vii. N.N., doodgeboren op 16 nov 1882, in Turnhout. (te Lokeren om 7 uur in de voormiddag).
- Hij huwde, een tweede maal, Joanna Cornelia Kuylen, dochter van Johannes Kuylen en Maria Verheyen, 21 apr 1885, in Turnhout. Geboren, 28 okt 1864, in Baarle-Nassau. Overleden, 16 feb 1901, in Beerse. Trok naar Retie in 1892. Kinderen:
- viii. Antonetta van Dooren. Geboren, 19 apr 1886, in Turnhout. Zij huwde met Tist Poels.
 - ix. Josephina Adriana van Dooren. Geboren, 1 nov 1887, in Turnhout. Overleden, 2 sep 1888, in Turnhout.
 - x. Joanna Conelia van Dooren. Geboren, 9 jul 1889, in Turnhout. Overleden, 7 apr 1890, in Turnhout.
 - xi. Frans van Dooren. Als kind gestorven.
 - xii. Paulina Constantia. Geboren, 13 jan 1892, in Turnhout
 - 16 xiii. Carolus Josephus van Dooren.
 - 17 xiv. Jan Frans van Dooren.
7. Jacques van Dooren. Geboren in Baarle-Nassau. Overleden, 17 mei 1938, in Merksplas. Beroep: landbouwer.
- Hij huwde Catharina Aerts. Kinderen:
- i. Marie van Dooren. Zij huwde met Jan Roefs.
 - ii. Louise van Dooren. Zij huwde met Frans Sijsmans. Overleden, 24 apr 1951, in Merksplas. Het echtpaar bleef kinderloos.
 - iii. Nelis van Dooren. Ongehuwd overleden, 5 feb 1923, in Merksplas.
 - iv. Trees van Dooren. Zij huwde met August Keusters. Overleden, 28 mar 1953, in Gilze.
 - v. Pauline van Dooren. Zij huwde met Louis Verheyen. Overleden, 30 jan 1959, in Merksplas.
 - vi. Charel van Dooren. Geboren Ravels-Ecl. Hij huwde met Elisa van Gils.
 - vii. Stans van Dooren. Geboren 25 mrt 1888, in Merksplas. Overleden 19 april 1975, in Merksplas. Zij huwde Frans Verschueren.

(wordt vervolgd.)

Op de boekenplank

In dit nummer brengen we een selectie uit de boeiendste heemkundige bijdragen uit de tijdschriften van onze buurkringen, zowel uit binnen- als buitenland, die we ontvingen tijdens het derde kwartaal van 1999.

In het lentenummer '99 van het Olense "**Lindeblad**" werd dit keer ruim aandacht besteed aan de Olense herbergen tijdens de eerste helft van de 20ste eeuw. In het bewuste artikel hadden de onderzoekers niet alleen oog voor het verleden maar werd ook een vergelijking gemaakt met het heden. Dit onderzoek werd op twee manieren opgevat. In Olen-Centrum werd gestart met een rondwandeling rond het oude "dorp". In Onze-Lieve-Vrouw-Olen, waar de herbergen meer verspreid lagen, werden ze alfabetisch gerangschikt volgens de huidige straatnamen. Voor iedere herberg werden de naam van de herberg met hun opeenvolgende bewoners vermeld. Hierbij werden ook de Olense brouwerijen niet vergeten.

In het artikel "*De Hoogemierdse voetbalsport 1929-1999*" verschenen in het julinummer van '99 van "**Steen voor Steen**" het tijdschrift van Heemkundegroep De Mierden uit Hooge Mierde, Lage Mierde en Hulsel verhaalt Henk van der Meer de geschiedenis van voetbalclub VIOS, wat betekent: "Vrolijk Is Ons Spel". Onder de titel "*Het doek valt voor de fok- en controleverenigingen*" schrijft Harrie Wenting een boeiend stuk over de fok- en controleverenigingen van Lage Mierde en Hooge Mierde. In het artikel "*Verslag over de bevrijding van Hulsel*" bewerkt John Meulenbroeks op interessante wijze de aantekeningen die Hulselnaar C. Maas over de bevrijding in

1944 maakte. Tevens bewerkte Ed Verspaandonk het artikel "*Rake klappen met Hulsel kermis*" een bron uit 1505.

In het septembernummer van '99 van "**De Rosdoek**", het tijdschrift van de heemkundige studiekering de acht zaligheden uit Eersel, vinden we onder de titel "*Overpeinzingen rond houten middeleeuwse kerken in de Kempen*" een zeer boeiend artikel van de hand van Herman Strijbos.

In het septembernummer van '99 van het contactblad van heemkundige kring "**De Vlierbes**" uit Beerse-Vlimmeren besteedt Jan Oostvogels in het artikel "*Bijna vergeten oorlogsslachtoffers in Vlimmeren...*" ruim aandacht aan drie burgerslachtoffers die tijdens de tweede wereldoorlog in Vlimmeren het leven lieten: nl. Jozef Driesen (1915-1943), Viktor Maegh (1911-1945) en Alfons Michiels (1873-1940). In een korte schets verhaalt Elza Doemen het leven van Zuster Celestina (1899-1985), in de wereld Maria Theresia Josephina Oris. Naar aanleiding van het overlijden op 102 jarige leeftijd van Maria Willems, brengt Jan Oostvogels tevens hulde aan iemand die zich steeds met hart en ziel heeft ingezet in verschillende Vlimmerse verenigingen.

Tijdens het lezen van het artikel "*Je kon de pest, de tering of de kolere krijgen*" verschenen in het tweede nummer van 1999 van "**De Runstoof**", het tijdschrift van heemkundekring Carel de Roij uit Alphen en Riel wordt nogmaals duidelijk dat de pest veel menselijk leed veroorzaakte. Niet minder dan een kwart van de Europese bevolking viel tijdens de Middeleeuwen immers ten prooi aan deze uiterst besmettelijke ziekte. De bacterie die de pest veroorzaakte, werd pas in 1894 door de

Franse koloniale arts Yersin ontdekt. Aan de hand van archiefstukken uit de 14de eeuw en later schetst Jan A.M. van Eijck de situatie in onze streken. Om de pest te bestrijden werden er door de overheid ordonnanties uitgevaardigd. De maatregelen die daarin werden verordonneerd, behelsden voornamelijk de quarantaine. Deze maatregel hield in dat de pestleider of verdachte 40 dagen in afzondering werd geplaatst. Toch was de pest volgens doctor Fredericus van der Mye vroeger niet de belangrijkste doodsoorzaak. Ook aan Cholera, ook wel Aziatische braakloop genoemd en de pokken, een andere gevreesde infectieziekte stierven vele mensen. Opvallend in de sterftestatistieken van vorige eeuw is volgens Jan van Eijck ook het grote aandeel dat luchtwegeninfecties en ziekten van de ademhalingswegen hadden. Onder de titel *“Bijzondere woonhuizen en boerderijen in Alphen en Riel”* brengt de redactie van De Runstoof vanaf nu ook een reeks artikels over verschillende bijzondere woonhuizen en/of boerderijen in Alphen en Riel.

In nummer 125 van *“Brieven van Paulus”* van heemkundekring Paulus van Daesdonck uit Ulvenhout neemt Ad Jansen de geschiedenis van de kerken in Bavel tijdens de periode 1250-1650 uitgebreid onder de loep. In de loop van de laatste zeven eeuwen hebben de katholieken van Bavel op vijf verschillende plaatsen de erediensten gevolgd. In het artikel *“De parochie en kerk van Bavel 1250-1650”* wordt vooral aandacht besteed aan de periode tussen 1250 en 1488, toen de eerste kerk aan de Dorstseweg stond en aan de eerste periode van 160 jaar van de Brigidakerk (1488-1648). In het heemkundig artikel *“De opening van de Staten-Generaal”* verhaalt Ad van Eijl hoe haar vader destijds de opening van de

Staten-Generaal heeft beleefd. Met het vormen van de gemeente Alphen-Chaam op 1 januari 1997 was het noodzakelijk om voor die nieuwgevormde gemeente een nieuw wapen en een nieuwe vlag samen te stellen. In het artikel *“Wapen en vlag voor de nieuwe gemeente Alphen-Chaam”* besteedt Jan Melssen hieraan uitgebreid aandacht.

In de vijfde aflevering uit Herbergen een reeks artikels van de hand van Luc Swerts, verscheen er in het julinumnummer van '99 van **Heemkundige Kring Kasterlee-Lichtaart-Tielen** een artikel onder de titel *“De Herbergiers”*. Hierin verhaalt hij het wel en wee van de uitbater van een herberg of café. Omdat het onmogelijk was om enkel en alleen met het uitbaten van een herberg de kost te verdienen en een groot gezin te onderhouden, oefenden ze meestal nog een ander beroep uit.

In het septembernummer '99 van heemkundige kring **“Zeven Netten”** uit Retie brengt Bob Soeten, secretaris van Heemkundekring De Griffioen uit Dessel onder de titel *“De Tiendklok van 1742”*, een interessante aanvulling bij het artikel van Gust Adriaensen *“De klokken in onze Sint-Martinuskerk”*, verschenen in het vorig nummer van de **“Zeven Netten”**. In een eerste deel van het artikel *“De Steenweg op Mol of de Molvebaan (Sint-Martinusstraat) omstreeks 1910 en later”* brengt Koen Mertens zijn commentaar bij de prentbriefkaart verschenen op de omslag van het Retiese tijdschrift in 1998.

In het septembernummer '99 van **“De Scheeper”** het tijdschrift van Heemkunde Werkgroep Reusel verscheen van de hand van Wim van Gompel inmiddels reeds het negende deel in de reeks *“Waar komen onze achternamen vandaan?”* Het werd dit keer

een artikel over de herkomst van de naam Van Deursen. In *“In gesprek met een echte Reuselnaar”* interviewt Thijs van der Zanden, Bas van der Zanden. Hij is de oudste mannelijke inwoner uit de Beukenlaan. De inmiddels hoogbejaarde Hanna en Drieka hebben het in deze aflevering over de kwaliteit van het drinkwater, waterputten graven, de historie van De Palmboom, weggegooid geld bij een kruising met de nieuwe randweg enz. In dit nummer van *“De Scheeper”* vinden we tevens het derde deel van het artikel *“Is de post al geweest?”* van de hand van Graard Janssen.

In het septembernummer '99 van de **heemkundige kring uit Balen** brengt Richard Vermeulen in het artikel *“Van Wijkschool tot Bivakhuis”* een geschiedkundige schets van de basisschool van de wijk Schoorheide. Hij verhaalt het ontstaan van de school in 1942, de topjaren en de tenslotte de teloorgang van deze school, destijds opgericht door de Zusters Annonciaden van Huldenberg – Keihof.

Rudy Cornelis

Inhoud

Voorwoord	blz. 1
Algemene ledenvergadering	blz. 6
Het heemmuseum	blz. 7
De gemeenteraad 100 jaar geleden	blz. 22
Kerstverhaal	blz. 24
Een bijdrage tot de geschiedenis van de familie Van Dooren	blz. 30
Namen met aanloop	blz. 32
Op de boekenplank	blz. 42

CORSENDONCA

Corsendonca

Corsendonca is het ledentijdschrift van de Oud-Turnhoutse Heemkundekring "Corsendonca". Het verschijnt viermaal per jaar en is geregistreerd onder het nummer ISSN 0779-5785.

Losse nummers zijn verkrijgbaar voor de prijs van 100 fr.

Redactie en lay-out : Roger Van Mierlo
Draaiboom 4
2360 Oud-Turnhout tel.72.06.24

Elk artikel of verhaal handelend over ons dorp, zowel van vroeger als nu en dat geschikt is voor ons tijdschrift, is steeds welkom op boven vernoemd redactieadres.

Lidmaatschap

Het lidgeld bedraagt 250 fr per jaar. Men kan steeds lid worden door storting van dit bedrag op rekening **001-1085134-71 t.n.v. Heemkundekring Corsendonca**. U ontvangt dan niet alleen het ledentijdschrift, maar u krijgt ook steeds een flinke korting bij een nieuwe publicatie.

Fotoarchief

De heemkundekring Corsendonca is reeds geruime tijd bezig met het aanleggen van een fotoarchief. Om dit archief aan te vullen zijn we steeds op zoek naar nieuw materiaal. Alle fotomateriaal met betrekking tot onze gemeente is steeds welkom (kerkelijk, cultureel, vereniging enz.) U ontvangt steeds, nadat Corsendonca een dublikaat heeft laten maken, uw foto's in ongeschonden staat terug. Geef ons een seintje, of contacteer: Jan Sels: Draaiboom 98
2360 Oud-Turnhout
tel. 45.18.12

ASLK - SPAREN

REEDS JAREN HET MEEST ERVAREN

UW BANK EN VERZEKERINGSTEAM

ASLK

BANK+VERZEKERINGEN

Agentschap Oud-Turnhout
Steenweg op Turnhout 7
2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/45.01.21

Agentschap Arendonk
De Valken 8
2370 Arendonk
Tel. 014/67.76.96

FORTIS

Solid partners. flexible solutions